Ч. 278 (13.823). Львів, середа 17. жовтня 1934. Poocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Професор Олександер Кошиць при новій роботі.

НЮ ЙОРК, 1. жовтня. (Вл. кор.) Проф. Олександер Кошиць піднявся нової праці на заклик одної американської організації, що займається студіями фолькльору. Він організує український хор з роджених тут українців і з ним має взяти участь у контесті міжнародньої музики і співу з кінцем листопада в Ню Йорку. Місце і програма ще не оголошені, але це має бути попис на велику скалю, мабуть у Медисон Сквер Ґарден, отже в найбільшій нюйорській салі, що вміщує 20.000 людей. Український хор складатиметься із сімох хорів при українських католицьких церквах з околиці Ню Йорку. Проби вже відбуваються в ріжних місцевостях під Ню Йорком.

Вислід виборів у Франції.

ПАРИЖ, 15. 10. ПАТ. При виборах до ґенеральних рад на 1.512 мандатів консервативні дістали 70, републиканци 578, незалежні радикали 143, соціяльні радикали 548, неосоціялісти 23, соціялісти 117 і комуністи 33. Консервативні втратили 4 мандати, незалежні радикали 23, соціяльні радикали 23. Помірковані републиканци здобули 16 мандатів, соціялісти Блюма 2 мандати і комуністи 16. Права преса пише, що зусилля комуністів і соціялістів не увінчалися успіхами. Комуністична і соціялістична преса розписується знову про свою велику побіду. Преса стверджує, що політичне положення внаслідок виборів до ґенеральних рад не змінилося. Вибори доказують, що французи є прихильниками політики прем. Думерґа.

Смерть Поанкаре.

Смерть колишнього премієра і президента Франції сходиться дивно з трагічною смертю останнього премієра Барту. Оба були членами Француської Академії і зазнали найвищих почестей.

Раймон Поанкаре, сестрінок славного математика Анрі, помер у 74 р. життя. Був з професії адвокатом. Почав свою карієру як журналіст, редактор журналу „Вольтер" у 1882 р. У 1886 р. був шефом кабінету при міністерстві хлібороства; від 1887 р. послом; у 1893 і 1895 р. міністром освіти, у 1894 міністром фінансів, у 1895—98 заст. президента парляменту. Від 1903 р. сенатором: у 1906 міністром фінансів; у 1909 увійшов до Академії. Як міністер закордонних справ у 1912-3 р. вів досить сильну національну політику і вислав Ліоте для пацифікації Мароко. У 1913 р. вибраний президентом Републики 483 голосами проти 296 (за міністром Памсом).

Імя Поанкаре було однозначне в тому часі і війною. Підготовляючись до війни, при помочі Барту, міністра, ввів він 3-літню військову службу. У липні поїхав відвідати царя до Петербурга. У 1917 р. покликав на премієра Клемансо, свого ворога, щоб оборонити ті самі домагання проти Німеччини.

У 1920 р. був головою репараційної комісії; у 1922 р. повалив кабінет Бріяна, який хотів разом з Англією йти на уступки Німеччині. У 1925 р. повалив кабінет Еріота, що підтримував порозуміння з соціялістами. У 1926 р. утворив він т. зв. національне міністерство, що мало на меті новими податками стримати фінансову катастрофу. При виборах на весну 1928 р. вийшов переможцем як той, що виграв своєю політикою війну.

Поанкаре належав до найкращих промовців у Франції і найзручніших дипльоматів поруч Бріяна. З талантом єднав він незвичайну працьовитість і совісність. З його творів відомі „Сучасні ідеї", „Політичні проблеми і постаті", „Те, чого домагається рідний край", „Політична історія, двотижнева хроніка", „Дипльоматичні причини війни", „Перемога і мир". До останньої хвилини працював над споминами „На службі Франції", з яких видав сім великих томів.

НАШІ ЧАСОПИСИ І ПЕРЕДПЛАТНИКИ.

Якось сумно стає при словах „українська преса". Особливо, коли порівнювати нашу пресу з пресою інших народів, навіть недержавних. Ось кілька чисел. Тираж деяких чеських часописів: „Народні Політіка" — 138.000 прим. (недільне число 324.000 прим., вечірнє „Ческе Сльово" 370 тисяч прим., жіночі часописи тижневики — „Зоря" („Гвезда") — 294.000 прим., „Пражанка" — 210.000 прим. Ці часописи виходять у Празі. Возьмім провінціяльну пресу: „Моравске Новіни" — 82.000 прм. (недільне число — 94.000 прим.). Порівняймо тепер тираж наших часописів...

Далі: преса московської еміграції. Виходять два солідні щоденники — „Послѣднія Новости" й „Возрожденіе". Дуже солідний місячник — „Современныя Записки" та безліч інших. Правда, немало таки нашої української еміграції читає та передплачує цю московську пресу. Хоч деякі передплатники українці якось ніяковіючи заявляють, що вони читають московську еміґрантську пресу лише тому, бо, мовляв, „мусять знати, що діється у ворожому таборі". Але це ніщо інше, як хитре „малоросійське" оправдання. А проте справді краєва преса не дуже багато присвячує уваги СССР. Звідки може еміґрант довідатися, що діється там, у нього дома, як не з якогонебудь московського „Возбужденія"? До психольоґії еміґрації варта мимоходом додати таку подробицю. Колись виходив у Берліні московський часопис „Руль", що писав кожного дня сензаційні вістки про скорий упадок большевизму і покликувався на ріжні симптоми того швидкого упадку. По московських читальнях у Празі була величезна черга на той часопис. Читач любить читати не те, що правдиве а те, що йому миле...

Краєві редактори безумовно самі знають найкраще хиби їхньої преси, головно недостачі інформаційної частини газети. Це торкається і всіх українських земель і всього закордону: головна цього причина залежність від чужинецьких пресових аґенцій.

І тут доходимо до „зачарованого кола" — серед яких обставин та матеріяльних засобів нашу

пресу видають і редагують? Хто не ознайомлений з виданням українського друкованого органу, може легко кинути на нього камінем, але хто тут без гріха? Передплатник, редактор, видавець? Передплатник неточно платить свої залеглости, та найбільш неточний він супроти рідних видавництв. На своє оправдання він покликується на дорогу ціну наших часописів і їх нижчий рівень та менший обєм від дешевших нпр. великих закордонних газет. Це правда, що важко вимагати від чоловіка, щоби він носив „рідні постоли" свого виробу, хоч вони й дорожчі від чужинецьких боксових черевиків. Такий патріотизм не може мати масового характеру. Тут також потрібна пропаганда. І то досить вперта. До преси звикається. Чужоземна преса та всі залежні часописи ідуть до читачів місяць або й більше даром „на пробу", щоби читач привик до неї, щоби вона стала йому денною потребою. Українські видавництва не можуть собі на це дозволити.

Винні наші видавці? Може, але вони ледви зводять кінці з кінцями: видатки за друк, за папір, за почту так їх прикрутять, що вони інколи забувають за адміністраційно-технічний бік свого видання, обрахований на далеку мету. Виринають ще інші питання. Нпр. річ у тому: мати *перед*платників чи *після*платників? У своїм „Щоденнику" покійний великий видавець Е. Чикаленко згадує про цю проблему: придбати багато передплатників та знизити передплату. Але ця спроба якось йому не вдавалася. Тай тепер бачимо, що масовий передплатник не платить своїх залеглостей, а тому приходиться обмежуватися малою скількістю точних передплатників, приятелів газети, а щоби часопис міг при таких невеликих оплатах животіти, треба встановити високу передплату. Завдання місяця української преси й полягає у тому, щоби 1) післяплатників перетворити на передплатників і 2) щоби придбати більше передплатників і таким чином знизити передплату часопису.

Торкнемося змісту наших часописів. Чому наша преса не може дорівнювати змістом чужій? Тут вже вина ніби редакції та співробітників. Можемо навіть почути голоси, що нема у нас виробленого кадру фахових журналістів. „Часопис не цікавий, відомости застарі, запізнені" — і т. п. нарікання почуєте на редакцію часопису.

Коли мова про наших журналістів, люди забувають, що кожний з них це „Медхен фір аллес". Функції і обовязки редактора обхоплюють всі ділянки часопису, від закорд. політики до технічної сторінки друку включно. Співробітник українського часопису працюють здебільша за *„гонор"*, а не за *гонорар*. Мабуть один український журналіст не може вижити виключно з праці в одному часописі, кожний мусить здобувати собі кусник хліба всякою іншою публіцистичною і літературною працею. Деж він тоді може присвятити час і гроші на фахові книжки, на щораз нові студії, на інформаційні поїздки і т. д. Він завжди перетомлений, з надшарпаними нервами, з головою забитою справами, що часто не мають ніякого відношення до журналістики (кусник хліба!). Літа практичної праці потрібні для доброго інжиніра лікаря, педагога. Деж мають вироблятися наші журналісти? В чужій, ворожій нам пресі?! Чи думають коли читачі рідної газети про долю її редактора в його старості?!

Правда також, що появляється у нас часами новий часопис, як гриб на дощі. Лише скільки тих новотворів доживає року — трудно сказати. Він викликує на деякий час шум, клигає якийсь час і щезає, залишаючи за собою єдиний вислід: підірвання ще трохи старих істнуючих часописів. Чути теж нарікання, що нема „великого, безпартійного, інформаційного, „легкого" часопису". Але скільки капіталу треба, щоби такий часопис оснувати і скільки десятків тисяч передплатників — про це люди не думають.

Ролю всеукраїнського надпартійного часопису, з допущенням до дискусії людей з ріжних політ. партій грає „Діло". Ось нпр. ідея Всеукраїнського Національного Конгресу викликала живий відгук у всіх українців. Всяка справа в теперішніх умовинах життя, коли вона хоче мати успіх, мусить початися з пропаганди. Пропаганда Всеукраїнського Національного Конгресу почалася теж з дискусії на сторінках „Діла". „Діло" бореться з усіми тими перешкодами, що стоять перед кожною українською газетою. Має теж за собою кількадесятилітній моральний капітал. Коли нині кличе до післяплатників — стати передплатниками і зєднати нових читачів — має до цього найбільше моральне право.

М. О.

Сарське питання.

Прага, жовтень 1934.

На порядку дня останньої, 82-ої сесії Ліги Націй була між іншим і справа Сари. Але до її розгляду тепер не прийшло і її відложено до осінньої сесії, що почнеться 13. листопада ц. р. Хоч таке відкладання це вже традиційна лінія Ліги Націй, то на цей раз склалася на це особлива причина. Тяжкі клопоти зі вступом Совітів до Ліги, заява міністра Бека, складна оправа забезпечення австрійської суверенности та неофіціяльні наради у справі східнього пакту, все це так напружило женевську атмосферу, що вже нікуди було — розглядати таку „делікатну" справу, як сарське питання.

Для розгляду такого питання, яке — як це недавно сказав Барту — є одним із питань, що криє в собі загрозу майбутнього воєнного конфлікту, треба спокійнішого середовища і спокійніших голов. Але далі відкладати справи Сари вже нікуди, бо там прийде вже і її кінцеве вирішення — плебісцит. І хоч до чергової сесії Ліги Націй ще майже півтора місяця і хоч на перше місце европейської політичної арени висунулися такі питання, як становище Польщі до східнього пакту питання французько-італійського порозуміння і підготовка до поїздки Барту до Риму, французько-совітське зближення, загадкова візита Папена в Будапешті, королівські відвідини на Балкані й ін., то все таки нема дня, щоби чільна европейська преса не написала щось про сарське питання. Робимо це й ми і таким чином сповняємо свій журналістичний обовязок перед нашими читачами.

На початок декілька загальних інформацій.

Від 1670. до 1815. р. була Сарщина інтегральною частиною французької держави. 1815. р. т. зв. другим паризьким договором віддано Сарщину Прусії. Від 1870 р. до 1918., була Сарщина частиною німецького цісарства. Після закінчення світової війни, при версайських мирових переговорах Франція домагалася прилучення Сарщини до Франції. Це своє домагання доказувала Франція „історичним правом" та господарською конечністю. Але проти такого домагання Франції виступили інші союзники; головнож Вільсон і Льойд Джордж доказували, що прилучення Сарщини до Франції булоб очевидним нарушенням засади самовизначення народів, бож більшість населення Сарщини творять німці. Остаточно найдено компромісову розвязку. Зі Сарщини створено самостійну територію і віддано її під контролю Ліги Націй. Сарщиною управляє пятичленна рада. Трьох членів цієї ради призначує Ліга Націй, одного Франція й одного Німеччина. Як дорадче тіло цієї ради створено окрему установу т. зв. Краєву Раду, зложену з трицяти членів. Членів Краєвої Ради вибирають вільним голосуванням всі горожани території, що скінчили 20. рік життя. 49. точка версайського мирового договору постановляє, що в 1935 р. має населення сарської території рішити вільним голосуванням про дальшу долю країни: чи має вона бути прилучена до Франції, чи до Німеччини, чи має лістати далі при дотеперішній системі.

Таким чином зі Сарщини створено „сарську державу", що займає простір 1.900 кв. км., отже приблизно стільки, як Люксембург, і має вісім сот тисяч населення. Більшість населення це німці і то католики, тільки третина є протестантів. Густота населення Сарщини виносить 400 мешканців на 1 кв. км. Головним містом Сарщини є Сарбрікен з 120.000 мешканців. За ним ідуть по величині Нойнкірхен, Дудвайлер, Зульцбах, Велькліинген й ін.

Більшість населення живе у містах і займається переважно промислом і торгівлею. Для розвитку рільництва немає тут відповідних умов, бо — дуже мало тут пригожого місця на управу ріллі. В промислі переважає тяжкий промисл. Сарщина виробляє річно 2 міліони тон литого заліза і сталі, себто четвертину цілого французького виробництва. В 1925 р. злучено Сарщину з французькою митною територією, а вже від 1923-го року законною валютою на території Сарщини є французький франк. До 1927 р. була Сарщина обсаджена французькими гарнізонами, а після їх відкликання службу публичного порядку і безпеки виконує тисяча місцевих жандармів і сімсот поліцаїв. Шкільництво лишилося таким як було до війни т. зн. переважно німецьке.

Сарщина — це дуже богатий камяновугільний басейн. У 1913 р. добувано в ньому біля 14 міліонів тон вугілля. До кінця світової війни всі копальні були державним маєтком Прусії й Баварії. Нині всі вони є французьким державним маєтком. Дістала їх Франція як відшкодування за знищені німецькими військами копальні в північній Франції. Окрема точка версайського мирового договору постановляє, що це французьке власництво є дефінітивне і незалежне від висліду плебісциту. На випадок, колиб ціла Сарщина заявилася за прилученням до Німеччини, мусілаб Німеччина, згідно з 36. точкою мирового договору викупити копальні за ціну, платну золотом та зобовязатися, що буде доставати Франції за означену ціну стільки вугля, кільки Франція буде потрібувати для свого промислу і для домашнього вжитку. Сарський камяновугільний басейн є одним з найбогатших на світі. Займає простір 600 кв. км., отже третину цілої території і сягає до глибини аж 1500 м. Лежні тутешнього вугля обраховують на 12 міліярдів тон. Річно добувають тут тепер стільки вугля, що і перед війною. Окремим промислом є Сарщина получена з райнсько-марнським каналом. Через Сарщину проходить ще крім цього шість залізничих шляхів, що сполучують Німеччину з Францією.

М-н.

Дискусія над бунтом...

Доповнення звіту про Надзвичайні Загальні Збори „Сокола-Батька".

Подаючи у вчорашньому числі „Діла" звіт з Надзвичайних Загальних Зборів „Сокола-Батька", що відбулися в неділю 14. ц. м., ми зазначили, що з технічних причин (зменшене понеділкове число газети та великі розміри всього звіту) подамо подрібний звіт з дискусії у черговому числі. Робимо це нині. Вся дискусія з природи річи оберталася довкола того прикрого інциденту на III. Краєвому Сокільському Здвизі 1. 7. ц. р., який спричинив скликання самих Загальних Зборів. Заторкано при цьому справи дрібні, але й справи найповажніші для цілого сучасного українського громадського життя.

Перший у дискусії **радн. І. Копач** питає, чому голова заявив, що Старшині дальша праця внеможливлена. На те **голова** вияснює, що нинішня Старшина скомпромітована фактом непослуху і не має певности, чи найближчим разом знову не стрінеться з бунтом. **О. Дунай** з Перемишля спростовує, що Перемишль не мав нічого спільного з бунтом. **Голова** вияснює, що це гніздо Чесанів зсолідаризувалося з бунтом. **Мучій** з Олеська не бачить створеної ситуації у таких чорних колірах. Склад Сокільства нині новий і пливкий, нема старих соколів, перейнятих ідеольогією Сокільства навіть у приватному житті. Те саме бачимо навіть у проводі Сокільства. Тому треба повести працю у виховному напрямку, з увагою на відносини серед молоді, податливої на розкладові впливи й заходи. Сам інцидент був радше виплвом непорозуміння. В усіх організаціях є нині мальконтенти і тихі розбивачі. При такому ставленні справи, як це робить нинішня Старшина, ніхто інший не перейме від них проводу. Треба рахуватися, що на місцях мається до діла з розвузданим елементом і не слід так розуміти загального стану, що ніби прийшло заломання Сокільства. Не слід теж резигнувати з гнізд, які відмовили прислати відповідь. Треба туди післати ідеольогічних референтів, справу вияснювати і людей виховувати. Інцидент був жалюгідний, але слід полагодити його компромісово, бо підготовка до Зїзду була недостаточна й ідеольогічний звязок централі з краєм був дуже слабкий.

Радн. І. Копач пригадує, що він настільки старий сокіл, що вправляв у цій салі, коли замісць величавого будинку „Дністра" стояла ще рудера. Від ряду літ стоїть вже осторонь сок. організації. На Здвизі був і виніс прикре враження, — зовсім не через музику, але через те, що взагалі Старшина зі Здвигом виступила. Старшина хотіла показати велич організації, а показалося, що все розлітається. Найстарші книги мудрости кажуть, що з хаосу твориться порядок. У хаосі ніхто ніколи не міг жити, — змагання до порядку є інстинктовним гоном життя. Коли кому не подобається істнуючий порядок — хай старається його змінити на ліпший, — але якийсь порядок мусить бути. Жаль, що здвиг відбувся. Коли це факт, що в 1933 р. деякі гнізда відносилися до здвигу негативно

і що на грошевій допомозі виявилася нехіть ...ні3 — треба було здвиг відложити. Колиж Старшина цього не зробила, краху не передбачала і ту помилку зробила, то це ще не така провина, щоби приймати резиґнацію Старшини. Промовець зголошує внесок **не прийняти до відома зречення Старшини.**

Цей внесок саля стрінула загальними оплесками.

Інж. А. Палій висловлює бажання, щоби справді ці Збори стали переломовими в історії українського Сокільства. За цілу організаційну підготовку здвигу не несе відповідальности, але ніколи, навіть у 1919 році, не відчув такого удару, як 1. 7. 1934. Бо тоді була розтіч під ударами ззовні, тепер вона прийшла з власної середини, та ще й не вважаючи на той величезний поступ, який зробив нарід впродовж останніх 15 літ. Але після надуми треба було таки виправдати несвідомих хлопців, введених на фальшивий шлях своїми або чужими інспіраторами. Однак на жаль найшлися у громадянстві люди, які витягнули на верх сакраментальне „але“ та почали змішувати речі великі з малими, злочини з помилками. Послух і довіря до проводу — це річ велика, помилка проводу — річ мала. Проводи роблять речі навіть цілком непопулярні, незрозумілі масам, — але коли маси здисципліновані і мають довіря до проводу — ідуть за проводом. Приклад: становище німців до Польщі перед приходом до влади Гітлера і зміна того становища на приказ Гітлера. Лишім сьогодні дрібниці на боці, не дискутуймо над дрібницями, а демонстраційно треба осудити бунт. Колиб усе сокільство й громадянство одностайно осудило бунт, подія з липня 1934 не булаб страшна. Колиб ми ствердили, що і маси погані і провід поганий — тоді нема взагалі ґрунту для ніякої праці.

Д-р М. Дзерович не був на Здвизі. Соромився, читаючи звіт, з огляду на компромітацію українського імени перед чужинцями. Але рішаючим є момент, в якому рубом стануло питання: або є дисципліна або її нема. Експеримент зроблений, а всі наслідки експерименту мусить ліквідувати та сама Старшина.

Проф. Гайдучок глядить на сокільську організацію, як на школу. Показалося, що та організація наші ще не виховала, але можливости цього ще попереді. Краще найти засоби, як це найлекше і найдоцільніше зробити. Краще дискутувати, як до кінця викупити площу, як дешевше поставити, як домівку в краю здвигнути, як гроші з кишень гнізд вилобути. Правда, Старшині дуже важко працювати, коли має до діла зі злочинною нельояльністю преси. Коли Старшина посилає спростування до ґазети, а та ґазета його не друкує, або додає свої баламутні уваги — то це злочинна робота. (Наслідком застереження присутнього ред. Кравціва, голова Зборів признав вислів „злочинці“ під адресою журналістів невідповідним. Вислів справді незручний і всі без виімку присутні журналісти прийняли з вдоволенням до відома заяву голови Зборів. А проте добре було би запамятати собі саме ред. Б. Кравціву і його однодумцям, що треба бути взагалі обережнішим у класифікаціях „злочину“, та ще й „національної зради“, якими вони так ревно займаються.— Прим. Ред.). У такій атмосфері важка праця. Панує у нас деспотизм маси, психольоґія юрби. Тимчасом спочивають справи, які треба негайно поладнати. Справа резиґнації Старшини повинна бути мерщій поладнана і не повинна забирати часу, потрібного для позитивної праці. Коли кому не подобалася чужа музика, то дуже жаль, що ті самі люди нпр. анонсують у своїх газетах чужі фірми, або ходять у вбранні з польських фабрик, замість носити полотнянки власного виробу...

П. Яців зі Стрия старається виправдати стрийський Сокіл і його провідників. Жаліється на перевтому після цілоденного маршу серед площі і на кепську організацію Здвигу. Промовець заявив був разом із п. Колодницьким п. Карпінському, що вони, соколи зі Стрия, не виступлять до вправ при чужій орхестрі, але п. Карпінський подразнений відійшов. Заперечує, наче заміщання на площі зробили соколи зі Стрия, бо вони на площу взагалі не вийшли. Стрийська орхестра була до вправ приготована. Промовець просить зробити якийсь порядок зі стрийським повітовим Союзом С.-Б.: або він потрібний або треба його розвязати. Не слід звертатися понад головою Повіт. Союзу безпосередньо до гнізд. Стрийські соколи не заслужили собі на назву бунтівників. Промовець виправдує тих, що відмовили послуху, вважаючи, що непослух диктувала їм „національна честь“.

Побр. Дунай з Перемишля: Сама Перемищина у Здвизі з незалежних причин участи не взяла, але знає, що сокільська дисципліна була там зломана, — без огляду на те, з якихнебудь мотивів не сталося і без огляду на евент. промах Старшини С. Б. Патріотизм не може бути перечулений аж до того ступня, щоби ломити сокільську дисципліну. Треба поглиблювати сокільську ідеольоґію, щоби не допустити до чергового такого інциденту.

Побр. Лисий (Сокіл IV) спростовує, що Старшина Сокола IV осудила зломання дисципліни, з тих своїх членів, які теж тут провинилися, виключила.

Побр. Корчинський (Галич) промовляє в імені 20 гнізд свого району і в порозумінні з делеґатами Станиславівщини. Більшість тих, які відмовили послуху, виправдувалися, що їх просто відбунтували та годували ріжними фальшивими вістками, і жаліли свого вчинку. В імені сокільства Галицького району осуджує зломання дисципліни та виступає проти самочинного суду проводу поодинокими одиницями чи орг. комірками. Поручає перевести радикальну чистку.

Побр. Білик осуджує зломання дисципліни. Завинив начальник руховиків інж. Блаґітка, який не вмів вияснити руховикам, що його приказ правильний. Не скликав провідників гнізд, не перевірив стану дисципліни по гніздах, не повідомив про той стан голови С.-Б.

Побр. д-р Мучій: Не тільки сокільська орґанізація хворіє, але взагалі суспільний орґанізм хворий. Нема що поручати операції, бо коли боляків надто багато, оперувати не вільно. Треба оздоровити орґанізацію іншими методами. Нічого вимагати дисципліни коли взагалі поняття про дисципліну в сокільстві фальшиве. Треба перевести реорґанізацію Сок. Орґанізації і глядіти на неї як на школу.

Побр. Дм. Паліїв: Авторитет Сокільської Орґанізації захитаний. Їй протиставиться здисциплінованість „Лугів“. Стрий не здавав собі справи, що компромітує цілу Сокільську Орґанізацію. Того, хто бунтував і впливав, щоби не слухати приказу, треба виключити з Сокільської Орґанізації.

Голова Здвигового Комітету п. Карпінський відповідає на зголошені заміти щодо орґанізації Здвигу, головно щодо кватир (брак грошей на кавції за домівки на випадок пожежі). Закидає п. Яцівові зі Стрия, що свідомо говорить неправду і наводить детайлі розмови з ним на площі. З домаганням, щоби стрийська музика грала на Здвизі всім вправляючим, навіть ніхто — ані п. Яців не виступав, бо і для самих стриян було ясно, що це дика вимога, яка при практичному виконанні ввела би шалений хаос.

Інж. Блаґітка заявляє, що це неправда, наче стрияни не вправляли. Лише відділ Яціва відразу розійшовся, але половина стрийської кольони вийшла була на площу і вже там відмовилась вправляти. На самому Здвизі ніхто не може мати спеціяльних привілеїв. Коли хтось стає до ґенер. проби, до дефіляди і до вправ, то цим дає достаточний доказ, що хоче і буде вправляти.

Начальник впорядчиків побр. Копач заявляє, що **він сам** запровадив побр. Яціва зі Стрия на нічліг на площі Сокола-Батька. Як теж можна повірити, що голова Стрийського Сокола, що прийшов на стрийську рогачку, не знає, — де лежить площа С.-Б. у Львові!

Наприкінці голова С.-Б. **інж. Хроновят** запитує піднесеним голосом побр. Яціва зі Стрия „Якщо навіть Старшина Сокола-Батька зробила злочин, то хто покликаний ствердити це, поодинокі руховики зі Стрия, чи Загальні Збори? І коли якийнебудь провід зробить найгірший злочин, то чи це дає право поодиноким членам орґанізації до анархічної реакції і ломання орґанізаційної дисципліни?!“

*

Підчас дискусії видно було, що річеві пояснення, льоґічні арґументи та палкі промови заслужених громадян і активних діячів сокільського руху роблять поважне враження на тих, які прийшли на салю упереджені, насторожені до Старшини неохоче. Лише мала жмінка гурра-патріотів, що залишаються під впливом молодців, які лише себе вважають повновартними членами нації й управненими суддями національної чести, — зсолідаризувалася з бунтом. Як ми вже вчора повідомили, проти резолюції довіря Старшині голосували лише 3 (три), особи.

Масові розстріли в Еспанії.

Военний суд у Мадриді перевів масову розправу проти арештованих підчас останніх революційних заворушень. 30 соціялістів і комуністів засуджено на розстріл. Присуд виконано негайно. У Барцельоні военний суд засудив на кару смерти плк. Перена Фараса і кпт. Ескофета за участь в останньому повстанці, майора Саляса і капітана Льопеза Ґателю на досмертну вязницю.

ПАРИЖ, 15. 10. ПАТ. З Мадриду повідомляють, що в Овієдо спокій. Військові відділи в Астурії ведуть ще бої з повстанцями, які втікли в гори.

АРЕШТУВАЛИ ПРОВІДНИКА ЕСПАНСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ.

ПАРИЖ, ПАТ. У Мадриді арештували провідника соціялістів пос. Лярґо Кабалеро.

Полекші у сплаті комунальних податків.

Ще про пресову конференцію в маґістраті.

Вчора подали ми до відома наших читачів зміст постанови Управи Міста дотично податкових пільг. У рефераті, що його мав на цю тему перед репрезентантами львівської преси през. міста Дроянсвський, було виразно сказане, **що є причиною цієї премії для неплатників.** А саме: йде про збільшення готівкових резерв у міській касі. Ця готівка потрібна між іншим на зменшення нужди безробітних. Отже мотиви не тільки рахункові, але теж суспільні: зменшування безробіття шляхом нових інвестицій. Очевидно, що рахункові мотиви не є маловажні. Вказує на те хоч би дуже висока квота чинних (тобто активних) залеглостей міського самоврядування, у яких данина і податки творять переважаючу більшість.

Фактично також і давніше — як заявив журналістам п. Дрояновський — маґістрат ішов на руку тим громадянам Львова, які мали залеглости і мали добру волю їх позбутись, себто заплатити. Він боніфікував їм відсотки і кари. Цим разом боніфікація є куди глибша, бо зменшує на 20 прц. теж довжну суму.

Пільговий період — як відомо нашим читачам з учорашнього звіту — сягає **від 15. ц. м. до 15. листопада** і в ньому повністю респектована буде 20-відсоткова боніфіката в залеглостях до 1. січня 1934 р. Зате належні відсотки будуть повністю збоніфіковані тільки під умовиною заплати до 31. ц. м. В I. половині листопада маґістрат боніфікуватиме їх тільки у висоті 50 прц.

Примір:

Коли хтось залягає квотою 1000 зол. за комун. податок 3 роки, то при вплаті до 31. ц. м. опустять йому 200 зол. з самого податку і 360 з відсотків. При вплаті до 15. листопада 200 зол. з податку, але тільки 180 зол. з відсотків.

П. Дрояновський підкреслив, що це останнє посунення Управи Міста. Така премія для опірних платників, щоправда відтяжує податників, дає їм змогу вилізти з залеглостей, але рівночасно їх деморалізує. Тимбільше, що є такі громадяни, що ведуть спеціяльну тактику і нарошно не вивязуються з податкових обовязків.

У конференції взяли участь представники щоденників Діло, Н. Час, Курер Льв., Хвіля, Поранна і Век Нови. Журналісти ставили ріжні питання, на які давав відповіди президент міста, а відтак у його заступстві директор міських фінансів Шандровський. Особливо широко обговорена була доля бездомних. Репрезентанти преси довідались, що маґістрат будує тепер 4-ий барак, а також призначив грошеві допомоги для тих, які найдуть на час зими якийсь захист. З міських домів не виселює маґістрат тих, які на основі присуду повинні бути виселені. Зокрема справа безробіття була широкою темою цієї пресової конференції. **Н.**

Обовязком кожного читача „Діла"

в місяці жовтні не тільки вирівняти залеглости за „Діло", але й приєднати нашому органові хоч одного нового передплатника.

Димісії та іменування нових міністрів

ПАРИЖ, ПАТ. Рада міністрів приняла до відома димісію міністра вн. справ Саро та постановила предложити президентові республики внесення іменувати деп. Маршанда міністром вн. справ, сен. Ляваля міністром закордонних справ і деп. Ролена міністром кольоній. На цьомуж засіданні міністер справедливости Шерон подався до димісії.

„ПОРА ПОЗБУТИСЯ ТЯГАРУ".

ПАРИЖ, ПАТ. Засідання ради міністрів лише на око пройшло спокійно. Іменування міністрів було вислідом балачок і компромісу, який прем. Думерг осягнув із провідниками партій, заступлених в уряді. Тому теж само іменування мін. Ляваля, Маршанда та Ролена не викликало застережень. Колиж премієр спитався, чи хто не має що запримітити, маршал Петен сказав: Всі в уряді відчуваємо тягар, якого позбутися вже крайня пора. Міністер справедливости Шерон спитався, що це за тягар. Марш Петен: Кажу про вас. Серед присутніх повстало збентеження. В обороні Шерона виступили провідники двох ворожих таборів в уряді: мін. Еріо та Тардіє. Та справа Шерона перепала і йому не оставало нічого, як зректися теки. В листі до премієра Шерон каже, що кампанія, яку проти нього повели, кривдить його дуже, тому не може оставати в кабінеті. Колиб суди були незалежні та безсторонно видавали присуди справу Ставіського можнаб було полагодити до тижня. Вбивство судді Пренса вихіснювують для підюджування гром. думки. Партійний дух затроює атмосферу.

—o—

„Добре заслужився для батьківщини".

ПАРИЖ, ПАТ. Депутований Мортімер поставив у палаті депутованих таке внесення: Горожанин Людвик Барту, міністер закордонних справ, що згинув у службі для мира, добре заслужився для батьківщини.

750 міліонів на збросння.

З Риги повідомляють, що на таємному засіданні центрального виконавчого комітету призначено 750 міліонів рублів у золоті на будову кружляків і панцирників на Балтійськім Морі та на будову 5.000 літаків для „охорони" західних кордонів б СССР.

Похорон мін. Барту.

В суботу відбувся в Парижі похорон міністра Барту, що перемінився у велику національну манїфестацію. На знак жалоби життя в столиці завмерло. Молодь звільнено від шкільних занять. Більшість урядів, бюр і крамниць була замкнена. На площі Інвалідів зібралася велика маса народу. На домовині небіжчика зложено багато вінків від ріжних держав і урядів, французьких установ і приватних осіб. В год. 13. домовину з тілом міністра винесли з будинку міністерства закорд. справ і зложили на гарматній ляветі. За домовиною станули найближча родина, президент Лєбрен, представники ріжних держав, делегації французьких установ і т. д. На переді похоронного походу йшли військові відділи. Тимчасом з трибуни промовив французький премієр Думерґ, даючи характеристику покійного та оцінку його політичної діяльности.

Наступила дефіляда військових відділів і делегацій, що брали участь в похороні. Опісля відвели домовину до ґарнізонової церкви св. Людвика, де відправлено молебен. Жалібні врочистости закінчено звуками героїчного маршу Сен-Санса. Вкінці відвезли тіло на цвинтар Пер-Ляшез, де зложили в прилюдній найближчої родини і приятелів у родинній гробниці.

—o—

Туреччина видалює болгар.

Турецький уряд видалив усіх болгарських громадян з Туреччини. Це викликало серед них велике огірчення. Видалено коло 100.000 болгар, якими занявся тепер болгарський уряд, приготовляючи для них приміщення і харчі.

Важне для української кооперації на Волині.

Ми виграли справу в суді.

Луцьке повітове старостово покарало на 30 зол. голову управи кооперативи „Український Селянин" у Воютині, луцького пов., за те, що не представив до затвердження пляну урядження крамниці і помешкання к-ви по думці арт. 14 промисл. права, бо як старостово, так і воєвідство в Луцьку стояли на становищі, що для ведення к-ви не вистачає звичайне зголошення по думці арт. 7 промислового закону, а треба представлення згаданих плянів.

Покараний подавав відклик до окружного суду в Луцьку, внаслідок чого ця 6. ц. м. перед тим судом відбулась розправа. Кооперативу заступав пос. д-р Ст. Біляк зі Львова. В довшій і сильно умотивованій промові оборонець доказував, що арт. 14 пром. права не може мати приноровлення до кооператив, які займаються лиш торговлею мішаних товарів, а лиш до таких промислових підприємств, які урухомлюються механічною силою, або коли ведення підприємства загрожує в значній мірі публичній безпеці чи здоровлю людей.

Суд прихилився до становища оборонця пос. д-ра Біляка і **звільнив покараного від цеї кари**, ствердивши цим, що для істнування і ведення кооперативних крамниць згідно з арт. 7 пром. права вистачає лиш зголошення про це до староства.

Це рішення для наших кооператив округи луцького суду є дуже важне. Треба в аналоґічних випадках покликуватись на це рішення суду.

С. В-ий.

Зменшують державний буджет на 200 міліон'в.

Як повідомляють з Варшави, урядові чинники працюють над уложенням буджетового прелімінара на 1935-6. Є плян зменшити буджет на 200 міліонів зол. З доручення марш. Пілсудського буджет міністерства військових справ мають зменшити на 20 міліонів. Великі трудноші показались при устійненні буджетів освіти, земельних справ, промислу і торговлі.

Одночасно обмірковують справу рентовности державних підприємств, особливо монополів, які приносять щораз менші доходи. Кладеться натиск на редукцію видатків при одночасному побільшенні доходів, піднесення рентовности у відношенні до капіталів, інвестованих у державні монополі.

НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ

сплати своїх зобовязань супроти „Діла" на пізніше, тільки вирівняйте негайно ваш довг і ширіть „Діло" в крузі своїх знайомих!

Шляхи від несправедливого до справедливого мира.

(Міжнародня конференція б. комбатантів — СІАМАК.)

Українські читачі пригадують собі звіти про річні міжнародні конференції Товариств інвалідів і б. комбатантів, де репрезентована й українська Спілка Інвалідів-емігрантів. За кожним разом представник української Спілки на цих зборах, здебільшого проф. Роман Смаль-Стоцький, брав живу участь у дебатах у з'їзді. Минулого року конференція СІАМАК-у приняла резолюцію в справі голоду на Україні. Організація ця і тепер має за собою міліони людей, розкинених по ріжних країнах, але значіння її впало безперечно. Давніші конференції були значно живіші і значно численніші. Основний інтерес їх полягає в тому, що тут сходилися вороги: німці і французи. Але німці, що наїзжали на ці конференції, були демократами чи соціялістами. Коли прийшов до влади Гітлер, їх організації закрили, а колишніх делегатів посадили до концентраційних таборів. Нині вибув новий член СІАМАК-у — Австрія і сам б. голова організації австрійський соц. дем. Брайтшвейд щойно недавно на поруки за гроші був випущений з вязниці. Все таки зїхалося чимало французів, як правого так і лівого, але більше лівого напрямку. Прибули делегати з Чехословаччини, Данії, Польщі, з Румунії, з Бельгії. Українська Спілка Інвалідів була заступлена цим разом проф. О. Шульгиним.

Програма конференції дуже докладно розроблена комітетом, що доручає ріжним делегатам подати на письмі реферати про матеріяльне становище інвалідів по всіх країнах, про вплив безробіття на молодь і т. д.

Але найважнішими бувають там реферати і дебати про міжнародню ситуацію й оборону справи мира. Реферати в цій останній справі подали пп. Віяля (Франція), Каркошка (Польща), Пипічек (Чехословаччина). Основний відчит п. Віяля подав у систематичному порядку всі основні світові явища за минулий рік. Референт дуже турбувався невдачею конференції розброєнь і ослабленням Ліги націй через вихід Німеччини, вітав вступ СССР до Ліги Націй, радий організації Балкану, посиленню Малої Антанти, підготові східного Льокарна. Побоювався гітлерівської Німеччини і добачував у Японії пряму загрозу мира.

Зближення між Польщею і Німеччиною не викликало ентузіязму першого референта і на цьому ґрунті вийшли у нього суперечки з польським делегатом Каркошкою. Головне, що закидалося полякам це те, що їх пакт з німцями не має ніякого звязку з Лігою Націй. На це поляки відповіли, що вони не могли присилувати німців, аби відмовилися через Лігу Націй від такого важливого кроку в напрямку мира. Чехословацький делегат виясьнював головним чином становище Малої Антанти.

Хоч кінець кінцем прийнято досить помірковані резолюції, в дебатах вичувалося здебільшого лівий настрій авдиторії.

Нераз поверталися промовці до вступу СССР до Ліги Націй і в більшій або меншій мірі ставилися до цього явища позитивно. Треба додати, що польські делегати в дебатах згадували і відстоювали заяви міністра Бека в меншостевій справі.

Всі ці точки примусили й українського делегата заняти становище до них. Він говорив:

„Вся людність прагне мира і цього мира хочуть так само і ваші українські товариші-комбатанти, що потерпіли від війни не менше вас всіх, але які й досі мусять тяжко відчути її наслідки, тиняючися по чужих країнах, зазнавши на протязі довгих літ гіркий хліб вигнання, хоч гостинність таких країв, як Франція, Чехословаччина та інших і полекшила їх гірку долю.

Всі ми хочемо мира, але якого мира? На це відповідь наша ясна Мира справедливого. Як можемо ми радіти тому мирові, що є, коли наша батьківщина поневолена, коли вона находиться під військовою окупацією нашого ворога".

Проф. Шульгин в коротких словах нагадав історію московсько-української війни і додав:

„Ми не одні находимося в такому стані. І Кавказ і Туркестан (разом з нами 60.000.000 населення) теж опинилися в совітських кайданах, як ще й інші поневолені Москвою народи. Коли українці чи кавказці обстоюють своє право — це річ природна, але й ви всі, що прагнете організації мира не можете не брати під увагу становища і змагань цих 60.000.000 енергійного населення, що намагається здобути своє право".

„Нині тут висловлювали задоволення з приводу вступу СССР до Ліги Націй. В іншому характері і в іншому місці я вже голосно заявляв про становище українців у цій справі: це становище чисто негативне. Я не буду тут торкатися ріжних застережень, що ми їх ставили супроти вступу совітського союзу до Ліги, а запитую тільки вас, яку реальну силу уявляє цей союз, що реального може він принести Лізі Націй? Відповідь наша дуже категорична: **Нічого.** Москва нині не може рухатися, бо кожна військова сутичка приведе до кінця режіму і до розпаду самого союзу. Ще в царські часи війна з Японією дала першу революцію, війна з центральними державами привела до революції 1917 року. Нині війна ще більше небезпечна для Москви з огляду на жахливий внутрішній стан совітського союзу. Чи була би Мос-

нке в Лізі Націй чи ні — на якусь агресію вона все одно не здатна: Отже вступ совітів до Женеви нічого нового для мира не приніс. Колиб якась інша держава стала на шлях агресії і війни, колиб Ліга Націй ухвалила приміняти артикул 16-й пакту, себто збройно виступити проти напасника в обороні покривдженої сторони і в цьому випадку совіти, оскільки їх самих ніхто не чіпатиме, будуть сидіти смирно.

„В СССР є багато аеропллянів, є складні технічні прилаття військові, алеж не сама техніка рішає про успіх війни: не меншу ролю відограє й настрій війська, як і настрій населення. Большевики може й знайдуть силу, щоби кидати бомби, але перша мобілізація може стати для них катастрофою. До того їх кадрове військо потрібне їм у першу чергу, щоб тримати під своєю владою окуповані країни, як Україна, Кавказ і т. д. Вийти на фронт війни з чужою державою воно фактично не може.

„Від вступу СССР до Ліги Націй виграє хіба тільки одна Москва. Але вернімося до справи миру. Мир справедливий можна встановити тільки на основі свободи народів. Цей мир не може спиратися на рабстві одних для добра інших. Принципи ці встановити звичайно лекше, ніж їх реалізувати. Нам, поневоленим народам, часто приписують думку, що ми шукаємо інтервенції, що ми сподіваємося, що нас визволять інші. Це не є правдою: ми завжди в першу чергу рахуємо на сили наших народів. Те, чого ми завжди від інших держав жадали, про що нераз вже на ваших конгресах говорив проф. Смаль-Стоцький, це бажання, щоби західні держави не допомагали тим, що нас душать за горло. Весь час ми протестували проти тої допомоги, яку давали большевикам після Рапалльо німці; нині цьому прийшов край, Рапалльо вмерло, але на зміну німцям приходять інші народи, що знов захоплюються червоною Москвою. Коли це захоплення зведеться до самих сентиментальних деклярацій, нам це байдуже, колиж наступники німців у цій політиці знов почнуть на нашу голову озброювати і підтримувати Москву, ми не можемо не протестувати.

„Ми не є субєктом міжнародньої політики, але всеж свій погляд і свою громадську опінію маємо і ця опінія гаряче жадає внутрішнього порозуміння між державами заходу, бо тільки тоді перестане один або другий з них переманювати на свій бік СССР, що на думку багатьох із присутніх тут є небезпечним як для одної, так і для другої сторони. Через це вітали ми політику европейського замирення, що її вів Аристид Бріян, вітали плани европейської федерації, і щиро вітаємо усяке можливе поліпшення відносин між Францією та Німеччиною, в чому полягає природно вузол цілої европейської політики.

„Народи Кавказу, Туркестану та України склали свої протести проти прийняття СССР до Ліги Націй, але вони заявили про своє бажання продовжувати свою діяльність при Лізі Націй, добиваючися полагодження своїх національних справ у кадрах Ліги Націй. Отже від останньої і від вас буде залежати чи ці методи дадуть якісь конкретні результати чи ні".

„Нині, закінчує свою промову проф. Шульгин, — говориться багато ще про одну справу, дуже важливу для організації миру, про справу генералізації охорони меншин, про міжнародні гарантії прав людини. Ми ці наміри щиро витаємо хоч би з огляду на тяжку долю нашого населення під совітами. Але не можу не зазначити, що друга частина заяви міністра Бека, на основі якої він досі істнуючу міжнародню гарантію охорони прав національних меншин Лігою Націй відкидає щодо Польщі, дуже занепокоїла українське громадянство в Галичині. І ми, представники Великої України не можемо без схвилювання ставитися до цих справ. Нині, коли ми, всі українці, переживаємо тяжке лихоліття, одна утіха у нас може істнувати — це братерська моральна єдність всіх частин українського народу. Наші західні брати приходять нам на допомогу у всіх наших страшних біпах, боротьбах разом з нами за утворення національної державности, ми так само співчуваємо їх цілком законним змаганням упорядкувати свою долю в тих державах, де вони опинилися".

„Своїм голосом тут, на цьому конґресі, я хочу приєднати українську родину до цивілізованих народів, що прямують до утворення справжнього миру, миру справедливого".

Цю промову вислухали з увагою, але віднеслися до неї трохи зимно, бо основні ідеї її були не дуже до вподоби більшости. Але промова всеж викликала і приватні коментарі і дві репліки референта Віаля та головуючого французького депутата, соціяліста Андро.

Репліки ці були цікаві, але вимагали конче нової відповіді, що було тим більше тяжко технічно зробити, що це були останні промови і дебати були припинені. П. Віаля, висловивши співчуття до змагань поневолених народів, заявив, що це є справа внутрішня СССР і СІАМАКУ трудно чимось допомогти. А п. Андро заявив, що коли йому дадуть на вибір „несправедливий мир" чи „справедлива війна" він вибирає перше.

Далі вироблено резолюції в справі миру, резолюції досить стримані і загальні, до яких можна було приєднатися і українцям, але всеж там побіжно згадувалося, як про явище позитивне про вступ СССР до Ліги Націй.

Пропозиція про винесення в цій справі окремої резолюції про поздоровлення Ліги Націй все ж була відкинена.

Але, щоб ясніше зазначити свою позицію, що до цієї резолюції і дати відповідь пп. Віаля і Андро, проф. Шульгин заявив офіційно, що подає до президії СІАМАК-у листа з застереженням що до резолюції і заяв головуючого і референта. Листа свого український предотавник передав

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Мадярський премієр Ґембеш приїде 19. ц. м. до Варшави.

— У Парижі арештували австрійську громадянку Ерну Рум, яка друкувала летючки для хорватів.

— У Фінфкірхен на Мадярщині 950 вуглекопів почало в копальні голодовий страйк на знак протесту проти легковаження їхніх домагань.

— У Ню Йорку комуністи уладили велику демонстрацію проти італійських змагунів. Поліція розігнала комуністів. Багато осіб ранених.

— Слідство виявило, що раненого архиєпископа Йоана Помера облили злочинці бензиною і підпалили.

— У Ліоні відбувся похорон 34-ох вуглекопів, які згинули підчас катастрофи у копальні в Сен Пієр ля Палюд.

— Мін. Іден заявив журналістам, що В. Британія і Швеція бажають вдержати мир. Мін. Іден склав візиту міністрові закордонних справ Сандлерові, опісля був на авдієнції у короля.

— Провідник політичної македонської організації у Стамбулі пропав від кількох днів без сліду. Кружляють поголоски, що Туреччина виселила його після атентату на короля.

— Вибори до бразилійського парляменту відбулися спокійно при великій участі виборців, що доходив до 90 прц. управнених до голосування.

Після вбивства короля.

МИНУЛЕ ВБИВНИКА КОРОЛЯ.

БІЛГОРОД, 15. X. ПАТ. Убивник короля Олександра і мін. Барту Петро Келемен-Влада Георгієв був членом македонської революційної організації. Георгієв убив 1924 р. болгарського посла Гаджі Дімова, знову в 1930 р. застрілив Томашевського, визначного члена македонської групи Протогорова. Після того його арештовано. В 1931 р. вийшов на волю. Опісля Георгієв став шофером Михайлова, провідника македонської революційної організації. Далі був помічником аґента македонської організації в Будапешті, а згодом призначено його аґентом тієї організації.

Слідство виявило, що між македонською революційною організацією і хорватською терористичною організацією Павчеча та Павеліча істнувала тісна співпраця.

ІНІЦІЯТОР УБИВСТВА КОРОЛЯ.

ПАРИЖ, 15. XI. ПАТ. Французькій поліції вдалося ствердити, що ініціятором атентату на короля Олександра був Евген Кватернік, 24-літний студент з Білгороду. Кватернік був тією особою, яка була в Екс-ен Прованс, у Льозані та в паризькім готелю „Реґіна". Кватернік леґітимувався всюди як Крамер. Виявилося, що Кватернік і Крамер є тією самою особою. Його фотографію надіслано всім станицям жандармерії і прикордонної сторожі.

„МОЗОК ОРГАНІЗАЦІЇ".

ПАРИЖ, 15. X. ПАТ. З Аймас повідомляють: Директор поліції у Білгороді Сімянович і директор тайної поліції у Льозанні Жакіяр заявили журналістам, що крім терористів, замішаних в убивство в Марселі, істнував ще хтось третій т. зв. „мозок організації", який кермував убивством. Низка терористичних груп під рукою одного керманича виконали атентат на короля, хоча не знали про себе нічого.

АРЕШТУВАЛИ ЩЕ ОДНОГО СПІЛЬНИКА.

БЕРЛІН, 15. X. ПАТ З Генуї повідомляють, що під замітом убивства в Марселі поліція арештувала одного чеського громадянина, який негайно по атентаті приїхав до Ніци і 10. жовтня ц. р. приїхав до Італії.

СЕРБІЗАЦІЯ ПРИЧИНОЮ АТЕНТАТУ.

На сторінках паризького часопису „Левр" публіцист Жувенель висуває питання, хто є справжні душогуби з Марселю і каже, що шукати їх треба у внутрішній політиці Югославії, а саме в загальній сербізації, яку переводиться на терені цілої югославянської держави. Концентрація цілої державної влади в руках сербів є теж одною зі спонук марсельського атентату. Жувенель пригадує притім убивство сербської королівської пари Олександра і Драги, які згинули з рук членів тайного товариства „Народна Охрана". Вкінці французький публіцист боронить Італію, запевнюючи, що вона не має ніяких анексійних та агресивних намірів супроти Югославії.

ПОМИЛКОВА ПОЛІТИКА ЮГОСЛАВІЇ.

„Пополо ді Рома" бачить у марсельськім атентаті боротьбу хорватів і словінців проти сербського гнету. Король Олександер, який намагався обєднати хорватів і словінців, спираючись задля цього спершу на демократії й парляментаризмі, опісля на військовій диктатурі, переплатив свої зусилля життям.

„Тевере" побоюється, що після смерти короля Олександра Югославія може розпастися. Европа мусить зрозуміти помилковість політики, розпочатої тому 15 літ.

ХТО НАЛЕЖАВ ДО АТЕНТАТЧИКІВ?

ПАРИЖ, 15. X. ПАТ. Париська преса подає список осіб, що брали безпосередню участь в марсельському атентаті: вбивник **Келемен, Райтіч**, що виступає під назвищем Бенеша або Севера, безпосередній спільник убивника; Звонимир **Поспішіль**, що вживає назвища Новак або Унгар, також спільник убивника; Янко **Бомбай**, що вживає назвища Сіляну. Його тотожности ще не стверджено. Був спільником Келемена і брав участь в марсельському атентаті. Досі поліція його не зловила. Пятий спільник це **Мальни** або Хальни, якого назвища також ще не стверджено. Мальни був тим, що втік жандармам у Фонтенебльо і досі находиться на волі. Крім того часописи наводять мужа довіря провідника хорватської революційної організації „Управа" **Шабо.** Він був справжнім керманичем змови і марсельського замаху. Шаба також досі не зловили.

Вкінці список атентатчиків наводить назвище Марії **Юдрош** або Вудров. Є це жінка, що товаришила змовникам у Марселі та Екс-де-Прованс. Вона задержувалася в першорядних готелях, а в її валізах був укритий цілий вибуховий матеріял, наслідком чого змовники до останньої хвилини не мали нічого у своїх баґажах, що при можливій ревізії могло би їх обтяжити. Крім того згадують про якогось **Крамера**, що мав грати ролю шефа змови і пропав без сліду. Крамер, кажуть, був тим делеґатом, якого дожидали в Парижі Новак і Бенеш. Часописи звертають увагу на незвичайну старанність, з якою замах був приготований. Терористична організація передбачила всілякі можливости і знаменито розділила ролі.

ПАРИЖ, 15. X. ПАТ. Кілька часописів принесло вістку, що біля Анмас в Сабавдії арештовано чоловіка, якого підозрівають, що брав участь в атентаті, бо в днях 8. і 9. ц. м. перебував у Марселі. В Марселі арештовано югославянину Ольху, товаришка гляданого Наліса. Кількох підозрілих людей арештовано в Кьені та Кіль. Дотеперішне слідство виказало, що нитки змови ведуть до Янка Пуста, угорської місцевости недалеко югославянської границі, де мав находитися головний штаб терористів.

АРЕШТУЮТЬ ПІДОЗРІЛИХ.

ПАРИЖ, 15. X. ПАТ. У Перпіньяні рештували 6 підозрілих, що приїхали з Марсилії, а не мали документів. Вони подалися за збігців з Німеччини.

ПОДРОБИЦІ ПРО ТЕРОРИСТИЧНУ ОРГАНІЗАЦІЮ.

ПАРИЖ, ПАТ. Авас приніс подробиці про терористичну організацію, яка виконала атентат на кор. Олександра. Оснував організацію

д-р Павелич, бувш. посол у Загребі, що належав до хорватської партії екстремістів, за франкістами від політика Франка, який хотів оснувати велику австро-мадярсько-хорватську державу під скиптром Габсбургів. Першим актом організації було вбивство Шлегля, директора загребських „Новостей". Потім відбулася проба атентату на кор. Олександра. На шляху куди переїздив король, терористи поклали дві пекольні машини. Тоді арештували 18 осіб, із них повісили 2, решту засудили на довголітню тюрму. Провідники організації Павелич і Поспішіль тоді втікли. Павелич працював далі в Італії, потім на Мадярщині. Відтоді почалося багато атентатів.

ЩЕ ОДИН ЗМОВНИК.

Із Брюсселя повідомляють, що в Шарльвіль арештовано одного 30-літного югославянина, який назвав себе Савичем. Хотів дістатися за границю. Поліція ствердила, що Савич прибув з Франції у вівторок і доходить тепер, чи він не вмішаний в атентат на югославянського короля.

МАДЯРСЬКА ПРЕСА ПРОТИ КЛЕВЕТНИКІВ.

БУДАПЕШТ, 15. X. ПАТ. Мадярська преса з обуренням осуджує фальшиві і тенденційні вістки, що лучать Угорщину з марсельським замахом. Угорщина не мала нічого спільного з атентатом на югославянського короля. Югославянські емігранти перебувають на Угорщині подібно як в інших державах, особливо в Парижі. Досить назвати сина посла Радича або провідника Прібічева, який у виданій у Франції публікації виступає гостро проти короля Олександра, а кожна стрічка повна ненависти до нього.

Акція, що хоче вмішати Угорщину в марсельський атентат, пише угорська преса, походить із Чехословаччини і звідтам дісталася до французької преси. Чеські часописи доказували, що Келемен мадярське назвище (від Кальман), однак показалося, що правдиве назвище атентатчика Сук, яке з мадярською мовою не має нічого спільного. Один чеський часопис пише, що виставлювання фальшивих чехословацьких пашпортів не є новиною. Відомо, що також Горгулов мав чехословацький пашпорт і 10 літ перебував у Празі. А що тепер знайшли при атентатчику також чеський пашпорт, то чехи, на думку мадярської преси, стараються відвернути від себе підозріння, вказуючи на мадярів. Преса зазначує, що на Угорщині нема ніякого табору югославянських емігрантів, якщо є якесь число тих емігрантів на Угорщині, то число в інших краях є значно більше.

ПОЧЕСНА ФРАНЦУСЬКА ЧЕТА.

ПАРИЖ, ПАТ. Аг. Аваса повідомляє, що на похороні короля Олександра французьку армію заступатиме почесна чета 150 п. п. з Вердену.

ПОХОРОНИ КОР. ОЛЕКСАНДРА.

СПЛІТ, 14. X. ПАТ. Кружляк „Дубровнік" приїхав нині з тілом кор. Олександра до Спліту. Все місто прибране жалобою. Нічю приїхало багато спеціяльних поїздів, що привезли делегації з ріжних сторін краю. В 5 год. рано зібралося біля пристані 150.000 людей. На кружляк ждали кн. Арсен Караджорджевич, члени уряду, скупштини, сенату, сотки делегацій з праворами. Кружляк привитали гарматніми вистрілами. Кн. Арсен із членами уряду пішов на чердак і тут ствердивши ідентичність тіла короля віддав честь тлінним останкам. Віддав честь і англійський адмірал Фішер і французький мін. маринарки Петрі. Труну уставили на побережі на високому катафальку, окруженому колюмнами, на яких горів вогонь. Орхестри відіграли нац. гимн, перед труною похилився ліс прапорів і людські голови. Військо віддало почести. Над катафальком літали гидроплани та кидали вінці, вкриті жалобою. Після того духовенство відправило богослуження, а багато тисячна маса народу віддавала почесть своєму королеві. В год. 10. вівезли тіло залізницею до Білгороду.

Дитячий ярмарок.

Минулої неділі 14. ц. м. відбулася в салі української державної гімназії при вул. Сапіги оригінальна імпреза — Дитячий ярмарок. На тому ярмарку мали свої стоянки ріжні українські установи, а продавали самі діти і треба підчеркнути, що робили це з незвичайним захопленням і дбайливістю.

Виставляли свої експонати: Союзний Базар, Ароза, Альое, Центросоюз, Елеґант, Народня Торговля Маслосоюз, Кондитерня Ляпюк, Нова Фортуна, Більйос, Русалка, Діточа Бібліотека, Просвіта, Льотос, Народнє Мистецтво, Око, Конфекція п-ні М. Чижович, Луна, Якір, Золотий Колос, Золота Кава й багато інших.

Також програму виконували самі діти з Жовківського і Городецького передмістя. Найкраще попиcалася чвірка „Малих Бурлак", яка відтанцювала оригінальний танок і відспівала веселу школярську пісоньку.

Ініціяторам цієї імпрези, виділові Т-ва „Українська Захоронка", належиться повне признання за влаштування цього удачного ярмарку, який приніс не тільки матеріяльний, але й моральний успіх.

З СУДОВИХ ПРОЦЕСІВ НА ВОЛИНІ.

СПРАВА КООПЕРАТИВИ „НАРОДНІЙ ДІМ" У ЛУЦЬКУ ПЕРЕД СУДОМ.

Кооператива „Народній Дім" у Луцьку, яка має своїм завданням вибудувати в Луцьку Народній Дім, видала в 1929 р. ілюстровану поштову картку роботи арт.-мал. Фартуха. Друкарня на підставі відомих приписів зголосила друк до староства. Картка не була сконфіскована і кооператива її продавала. В осені 1934 р. управа вислала по 4 примірники цієї картки до деяких своїх знайомих, пропонуючи її набути і гроші переказати через ПКО на конто в „Українбанку" в Луцьку.

Деякі особи картки набули й належитість вислали, а більшість не давала відповіди. В тому часі ввійшов у силу новий закон про публичні збірки (з 1. IV. 1933 р.). Управа, бажаючи зліквідувати продаж карток, розіслала згаданим особам пригадку, яка опинилася в руках поліції.

Староство добачило в продажі поштової картки недозволену збірку і покарало членів управи пп. В. Островського, Ев. Петриківського й Ос. Сахаля по 40 зол. гривни та постановило сконфіскувати одержані з продажі гроші на користь польського „сєроціньца" в Луцьку.

Оборонцем у цій справі виступав адв. д-р С. Біляк. Стоячи на тому, що не було збірки грошей, а відбувалася лиш продаж вартостевого друку своєї продукції, члени управи хотіли доказати своє становище. Натомість суд зажадав виказання зібраних грошей, чого вони не могли зробити, бо не вважали продаж за збірку. Тому суд розправу відложив та постановив визначити експерта для ствердження суми, яка вплинула з продажі карток.

Справа має засадничий характер і тому українське громадянство Луцька, позбавлене культурно-освітньої організації та домівки для вистав, концертів і т. д., з нетерпячкою чекає її вирішення. І цікавить громадянство ця справа ще й тому, що молодь Луцька, позбавлена культурно-виховних розваг і бібліотеки, „виховується" на вулиці та на найгірших кримінальних і еротичних фільмах у місцевих кінах.

Громадянин.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

Як „Діло" вже коротко повідомляло, на виїздній сесії луцького окружного суду у Володимирі відбулася розправа проти братів Процюків: Тимофія, студента богословія та Володимира, учня 7. кл. греко-катол. малої семинарії у Львові (обох з Володимира; батько їх є служачим правосл. собору) і Василя Киселя, молодого селянина з с. Ориш на Горохівщині, обвинувачених у приналежности до ОУН, переховуванні й поширюванні нелегальної літератури. По кількогодинній розправі суд оголосив присуд, яким засудив: обох Процюків по 4 роки вязниці і Киселя на 3 роки, всіх трьох з позбавленням гром. прав на час 8 років. Обвинувачених боронив д-р В. Старосольський зі Львова, який зголосив апеляцію.

Перед окружним судом у Рівному відбулась розправа проти молодого селянина с. Звіздe, рівенського пов. Івана Кублія, обвинуваченого в поширюванні летючок О. У. Н. і веденні т. зв. протишкільної акції. Суд засудив його на 8 місяців вязниці.

В.

ВЕЛИКИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ ПРОЦЕС У ЛУЦЬКУ. 125 ЛІТ ВЯЗНИЦІ.

Перед окружним судом відбувся процес проти 37 обвинувачених у приналежности до КПЗУ і веденні протидержавної діяльности на терені повітів володимирського і грубешівського. З обв. 25 українців (молодих селян) і 12 жидів. 10 відповідало з вязниці, решта з вільної стопи. Головних обвинувачених Маньоху, Дялюка, Вітюка та ін. крім того обвинувачували в підпалі військового осадника Торуня. В перший день розправи обв. Маньоху за образливе у відношенні до суду поведення усунули з салі. Обв. жиди зложили заяви, що вони солідаризуються з українцями і хотіли зізнавати по українськи, але суд змусив їх зізнавати по польськи. Всі обвинуваченi до приналежности КПЗУ не признались, лиш твердили: українці, що належали до Сельробу, коли ця партія ще була леґальна, жиди, що належали до професійних союзів. Деякі обвинувачені підтвердили зложені в слідстві декларації про те, що вireклись комунізму. Підчас зізнань б. заст. начальника слідчого уряду в Луцьку С. Заремби обвинувачені влаштували демонстрацію голосними вигуками і співами, за що суд покарав їх арештом, але потім на просьбу оборони ту кару злагіднив. Свід. С. Заремба категорично твердив, що в слідстві ніхто обвинувачених не бив і не робив на них ніякої пресії. Як знавець зізнавав урядовець політ. віділу воєвідського уряду К. Ґладковський, який докладно схарактеризував ролю КПЗУ та її прибудівок Сельробу й УСО. По промовах прокурора й оборонців у 6-ому дні розправи суд оголосив присуд, яким засудив: головних обв. Маньоху, Дялюка і Вітюка по 12 років вязниці і позбавлення громад. прав на 15 літ, 4 обв. по 6 літ в., 3 обв. по 4 роки в., 5 до 3 роки в., двох по 2½ року, 15 по 2 роки, одного на півтора року і одного на рік вязниці з приміненням амн. кари на 3 роки і позбавленням громадянських прав на час від 5 до 10 літ. Всім зарахували слідчий арешт. Деякі сидять у вязниці вже 4-й рік.

Д.

—o—

НОВИНКИ

— **Замісць квітів** на домовину невіджалованої памяти лікаря д-ра Івана Довбуша, що зі справжньою самопожертвою опікувався мною перед важкою операцією і після неї, і взагалі весь час моєї затяжної недуги дав мені стільки доказів свого фахового знання і доброго серця, — складаю 20 зол. на Український Шпиталь. — **Олександер Костик.**

— **Лемківська пісня на львівській естраді.** Т-во письменників і журналістів, разом із людьми, що займаються спеціяльно збіркою на потерпівших від повені лемків, пригадує, що в середу 17. ц. м. у вел. салі Лисенка відбудеться великий концерт народніх і екзотичних пісень і оперових арій! Концертантка арт. Марія Сокіл уже в суботу розпочинає низку концертів у Чехословаччині, звідки вертається до Берліна. На концерті в середу співатиме в супроводі фортепяну і скрипки всю досі ще несліване програму. м. і. низку лемківських пісень. Цей вечір стане напевне місцем зустрічі всіх тих громадян, які засвідчать своєю присутністю співчуття для долі лемків і зрозуміння для благородного співу та музики. Білети від 50 сот. до 3 зол. у книгарні Шевченка.

— **Пять нових парохіяльних костелів на Волині.** На терені луцької дієцезії на Волині в'кінчено цього року будову пятьох нових костелів. На весну ц. р. посвячено новий мурований костел у Новородичах над совітською границею. У вересні посвячено костел на Красній у Луцьку, а 7. жовтня в Маневичах. В найближчому часі будуть посвячені два парохіяльні костели в Радивилові і Сенкевичівці.

— **Винагорода за недільну службу.** Польська рада міністрів ухвалила розпорядок про службові додатки для нижчих державних службовців. Розпорядок передбачує, що нижчі службовці за службу в неділю або свята одержать службовий додаток у висоті 1/30 місячної основної платні, обрахований із льокальним додатком і вирівнюючою підмогою. Додатку не виплатять, коли в найближчому тижні можна буде дати службовцеві одноденний відпочинок у будень. Розпорядок не торкається лише службовців, які працюють у закордонних установах і державних заведеннях плекання коней. Закон обовязує від 1. лютого 1934 р.

— **Береза приготовляється на зиму.** Зачувати, що ізоляційний табор у Березі Картуській задержать також на осінні і зимові місяці. Пороблено вже відповідні заходи, щоб охоронити ізольованих перед морозами. Всіх ізольованих примістять в мурованих будинках, де була школа підхорунжих.

— **Нові** [illegible] Міністерство скарбу видало обіжник у справі оплат на фонд праці від комірного. За основу тих оплат береться тільки чистий чинш без додаткових чинитьб. Від вого вої [illegible] вільні власники нерухомостей і члени їх родин, оскільки займають мешкання безплатно. Вільні від тих оплат також готелеві кімнати.

— **Напад на лікаря.** Як повідомляє „Вся Нова", на лікаря д-ра Матіяшка в Самборі напав учень VII. кл. гімн. Микола Городиський і вдарив його ззаду в голову. Сталося це під довжиною „Української Бесіди". Напад був пімстою за становище д-ра Матіяшка в управі місцевої „Рідної Школи". Надіємось, що дістанемо з компетентного боку вияснення в цій справі.

— **Під закидом комуністичної діяльности.** На виїздовій сесії рівенського окружного суду в Дубні розпочався 15. ц. м. один з найбільших політичних процесів на Волині. На лаві обвинувачених засіло 53 селян із Ставрова пов. Дубно, яким закидують, що належали до КПЗУ та управляли переворотову акцію на терені повітів дубенського й луцького. Між обвинуваченими находиться 12 жінок, яким акт обвинувачення закидує участь в акції. Всіх обвинувачених, що перебували на вільній стопі, перед розправою арештовано. Один із них, Фльоріян Шпік, що втік перед арештуванням, зголосився сам в дні розправи до суду.

— **В Москві 3,600.000 мешканців.** За урядовими статистичними даними число мешканців Москви осягнуло 1. січня ц. р. 3,600.000 осіб, коли в 1913 р. жило в цьому місті всього 1,665.800 людей.

— **Під закидом саботажу.** Серед селянства в околиці Олики пов. Луцьк поліція ствердила агітацію проти плачення податків і довозу харчів до міста. Акція мала перемінитися в нищення державних уладжень, шкіл, тощо, а гаслом до загальної акції мала бути пожежа стирти вівса на полі олицького ордината кн. Януша Радзівіла. На основі поліційних доходжень головних винуватців потягнено до судової відповідальности. На розправі, що відбулася в луцькому повітовому суді, засуджено Григ. Маркевича, Петра Олійника й Як. Лучинського по 8 літ вязниці, а Степ. Кошія на 6 літ. Всіх засуджених позбавлено громадянських прав на 10 літ.

— **Львівська хроніка.** До канцелярії другого дому техніків добулися вломники, розпороли залізну касу, одначе не могли дістатися до скритки, в якій находилася більша готівка. — При вул. Супінського 15. застрілився 73-літній купець Рул. Кітлер. Причина: невилічима астма. — На вул. Зеленій сполошилися коні різників братів Жехонків. Віз перевернувся та придавив і поранив обох Жехонків і Францішку, Михайлину Жехонек. Жінок забрали до шпиталю. — З хати Ем. Гелера (Понінського 15) злодії вкрали два футра, зарукавок, одежу, білля, все вартости 2.380 зол.

— **Злочин постерункового.** Розправа, яка велася перед львівським судом проти постерункового поліції, Станислава Беленя, під закидом, що застрілив чоловіка, щоби похвалитися перед владою, що вбив небезпечного саботажиста, скінчилася засудом. Суд приняв, що обвинувачений допустився тільки переступлення границі конечної оборони і за те засудив його на 7 місяців арешту, за калічення трупа на 4 місяці і за ошукання влади у звязку з видуманим саботажем також на 4 місяці — разом на загальну кару одного року вязниці.

— **За образу польської держави.** Суд у Коломиї засудив Вол. Стригуна з Микитинець на 6 місяців вязниці за образу польської держави. Стригуна обвинувачували, що він на Шевченківських вечорницях деклямуючи Шевченків „Сон", повставляв власні уступи.

— **Великий врожай грибів.** В Сільщині є цього року такий врожай грибів, якого не памятають там від кількадесятьох літ.

— **Краєва хроніка.** В Пасічній пов. Надвірна застрілився Ізраїль Шехтер, що вів у заступстві батька почтову агенцію. — У Станиславові арештовано Зигм. Туртельтавба зі Львова, що був посередником станиславівських злодіїв. — У Ворохті пропав турист Вільгельм Штарк, студент варшавського університету, що вибрався в гори, впав мабуть у пропасть по чехословацькому боці Карпат. — Нічю на неділю на дорозі до Лучич (пов. Перемишль) невідомий чоловік поранив у голову писаря с. Коровник Василя Стисла. Стисло помер у шпиталі. — На залізничого будника біля Зимної Води під Львовом напали в ночі якісь люди й тяжко його побили. — У Гаях Нижних (пов. Дрогобич) Павло Лупів напав із сокирою на господаря Мих. Кравця. В обороні батька кинулися на Луціва сини Кравця та вбили Луціва. — На пасовиську в Питковицях пов. Ярослав кінь копнув 7-літнього Тадея Вельгоша і вбив його на місці. — На судовій розправі в Козовій селянин Тимко Венгер ударив свою сестру (з якою процесувався за поле) молотком у голову. Її забрали до шпиталю, Венгра арештували.

— **Страшна пімста.** До мешканця села Клімонтова пов. Сосновець, Тобіяша, наспіла пачка, вислана з Мехова. Коли Тобіяш приніс пачку з почти до дому, жінка його Кароліна почала її отвирати. Підчас розпакування нагло сталася експльозія, що рознесла жінку на куски, а її чоловіка тяжко ранила. Збіглися сусіди і побачили в кімнаті порозкидані частини тіла Тобіяшової, а Тобіяша без памяти серед калюжі крови на долівці. Показалося, що в пачці находилася пекольна машина, яку вислав хтось задля пімсти.

ВІДГУКИ ДНЯ.

ДРУКАРНЯНІ НЕДОЛІ.

Коли хтось робить купецьку калькуляцію якогось видання, то на першім місці в позиції: „кошти" — фігурує друкарня, а за останнім автор. Такий звичай істнує в нас ще від часів Федоровича і його вже здається ніхто не змінить. Відношення коштів друку до авторського гонорару стоїть менш-більше у такім відношенні як 5:1.

З того пішла злість на друкарні, мовляв, вони багато винні, що українська книжка дорога.

Друкарні взяли собі це до серця і почали знижувати ціни. Що рік, навіть що місяць. Врешті дійшли до границь, за якими простягається хіба вже тільки дефіцит і ліцитація.

Помстував і я нераз на друкарні. Напсували й мені крови, коли директор котроїсь із них підсував мені під ніс рахунок і рідко якусь колюмну перемінював на меншу.

Але справедливість домагається взяти в оборону і друкарні. Не можеж так бути, щоб тільки одна сторона медалі була знана світові.

Берім скраю.

Друкарня „Діла". Стара друкарня, знана друкарня, видала тисячі кільометрів друкованих аркушів. Заходжу до неї щодня, коли вже не за орудкою, то з привички. Привик за десять років до неї, так само як до редакції і так само розпитую й там про новини.

— Новин мало — відповідає директор, — а й ті, які є — ненадзвичайні. Погано починає бути в видавничім світі.

— Біда?

— Гірше. Дикі претенсії.

— Щож такого?

— Кричали на друкарні, що використовують видавництва, тепер перестали, бо вже нема куди. Ми стягнули поясок на останню дірку. А видавництва?... Не кажу всі, але деякі направду мають дивні засади. Ось наприклад: Друкує в нас одно видавництво журнал. На вступі: „Пане директор! Ми хочемо за свої гроші мати солідну роботу!" Буде — відповідаю. „Пане директор! Коли не зробите на час — ваша страта!" Добре — відповідаю... Друкують... Мають і солідно і на час. Раз якось навал роботи, число спізнилось дві години. Нещастя чисте. Нарікань ціла гора. Друкують далі. Платять точно місяць, два, врешті перестали. Тоді я до них: Можеб так якісь гроші?.. „Не маємо — кажуть — але це тільки хвилеве". Друкують... Минув рік — не платять, минув другий — не платять, минув третій — час до часу щось капнуть. Кажу їм: Так далі бути не може. А вони не заікнувшись: „Ми вже маємо іншу друкарню. Далеко дешевшу оферту нам дала!" Прошу дуже — відповідаю, — а як буде з грішми? „Не маємо! Можемо що найвище піти з вами на таке: будемо вам помало сплачувати. Може рік, може два, може більше..." Зле — кажу. — Ми маємо також зобовязання. В банку позичку, в папірні рати, все з відсотками. Переберіть від нас банковий довг і сплачуйте. „Добре — кажуть — але відсотки ви платіть!"

— Так-так, пане редактор, — кінчив директор. Недобре діється у видавничім світі. Друкує хтось у нас на кредит рік, два, три. Потім переноситься до іншої друкарні, друкує там на кредит, а як багато завинить — іде до третьої...

— А як і там завинить? — питаю.

— Вертається до першої і по два місяці платить. Навіть наперед.

Галактіон Чіпка.

— **Пелягра в Румунії.** Зі статистики Ліги Націй виходить, що в Румунії трапляється щорóку 5 тисяч випадків пелягри. В роках 1930—1932 померло на пелягру 5447 осіб, то значить найбільший відсоток у світі. Найбільше поширена ця страшна хороба в повіті Яси. Хорують більш жінки ніж чоловіки і то між 25 і 30 роком життя. В селі Псой 8 відс. населення заражені. Недавно відвідав яський повіт делегат Ліги Націй проф. Айкройд інтересуючися гігієною, а особливо пелягрою. З анкети професора виходить, що селяни достаточно відживляються, тільки та їжа не має поживности. Префект повіту роздав протягом 3-ох місяців в Осой 30 тисяч кг. хліба, щоби зарадити лихові. Післанець Ліги Націй замітив також, що в Румунії є найбільший відсоток смертности (головно в реґаті), який він приписує нездоровому мешканню селян.

— **Не хотять приняти жидів.** Як повідомляють із Сальонік, на грецькому острові Ціра в Еґейському архипелязі висіло минулого тижня 300 жидівських емігрантів з Німеччини, одначе їм не позволили залишитися на грецькій території. Емігранти мандрують вже від довшого часу від одного порту до другого. Корабель з емігрантами відплив до Стамбулу, але й там турецька влада не позволила їм осісти.

— **159 народів у Совітах.** Совітська академія видала нову статистику, з якої виходить, що на терені теперішньої Совітської Росії живе 159 ріжних народів.

— **Ріжні вістки.** Щорічний конгрес американської федерації праці приняв одноголосно постанову, щоб домагатись для всіх галузей промислу 30-годинного робучого тижня. — У промові, яку мав Льойд Джордж заявив, що Европу спасти від нової війни зможе тільки інтервенція всіх християнських церков. — Грецький президент Заїміс пробував примирити урядову більшість з венізелістами надаремне. — Папа Пій XI. у розмові з бостонським архиепископом заявив, що дивиться на міжнародню ситуацію оптимістично, бо у світі можна запримітити зміцнення релігійних почувань. — Японський уряд заявив жидівській делеґації, що вживе засобів, щоб припинити антисемітську пропаганду, яку ведуть крайне праві кола російських емігрантів у Манджурії. — Великий гіндуський поет Рабіндранат Тагор звернувся до Ґанді з проханням, щоб він змінив свою постанову, що покидає активну політичну діяльність. — 5 міліонів виграв на льотерії у Франції один мешканець міста Ангулем; банк, що виплатив йому гроші не хотів згідно з правилом виявити його прізвища. — В околиці Пті де Дом у самоходовій катастрофі згинуло 6 осіб — Старшина Альберто Уніберті, який винайшов шолом для нурців, згинув зі своїм винаходом під водою. — У Каїро поліція арештувала ватагу торговців наркотиками з провідником Руфом Ваусі аль Мотаем, сином колишнього міністра хліборобства. В помешканні Аль Мотая в Геліополіс поліція забрала більшу кількість героїни і морфіни.

— **Стипендії для студентів.** Комітет Допомоги Незаможнім Студентам у Варшаві при Українськім Економічнім Бюрі (Ґруєцка 40 А м. 12) повідомляє, що так як у минулих роках буде виплачувати в акад. році 1934-35 одну або дві стипендії. Умотивовані прохання тільки письменно складати до дня 1. XI. ц. р. Першенство мають ті, що студіюють торговельні та технічні науки.

ДИВОГЛЯДИ.

ЛЮДИ ВТІКАЮТЬ ПЕРЕД МАЛПАМИ.

Мешканці малого індійського міста Пратаґпур вели від довгих місяців завзяту війну з малпами, що гніздяться в сумежних пралісах. Малпи бігали по вулицях, нападали на людей і зідали всякі харчі. Індусам не вільно забивати звірят, тому малпи мали перевагу. Мешканці рішили одного дня покинути свій осідок і вибудувати собі інше місто — 30 км. далі. Так 1200 людей утікло перед малпами.

ЗГОРІВ НЕАБИЯКИЙ МУЗЕЙ.

Пробував покінчити самогубством мешканець Падови, рентієр Паольо Скіяфетті. Причина — згорів музей, який він заснував і передав місту. Цей музей мав 30.000 коробочок сірників ріжного роду, збираних цим чудаком 50 літ. Коробки не мали сірників, а проте пожежа вибухла в музеї і то з невідомої причини. Цікаво, чи Скіяфетті замісць умерти не почне збирати коробок наново.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. Олексій Наливайко, емер. парох Лоні, колишній парох Голоска, помер у 90. році життя й 61 році священства на Замарстинові дня 13. ц. м. Похорони відбулися 15. ц. м. в Голоску. — В. Й. П.!

З кіна.

КІНО „АПОЛЬО": „ЧОЛОВІК ДВОХ СВІТІВ".

Прегарна фільма з життя ескімосів, тим цікавіша, що це сюжет дуже рідко використуваний кіном і має своєрідний чар „північної екзотики". Фільма наскрізь реалістична, нема ні одної неймовірної сцени, — для сильнішого підкреслення реалізму — нема навіть музичної ілюстрації. Надзвичайно вміло переведений процес манірування примітивної щирої людини природи — сучасною цивілізацією. У зустрічі з тією цивілізацією „дикий" ескімос уперше вчиться лукавити, всеж — настільки не розуміє брехні і лукавства людей цивілізованого світа, що переживає глибоку трагедію. Зворушливі родинні сцени з родинного життя ескімосів, — могутніми є сцени ловів. Фільма справді вартісна, — псує лише програму старий, як світ, наддаток (лодзький текстильний промисл): такими наддатками, повторюваними впродовж кількох тижнів, власники кін відстрашують публику.

—o—

З театру.

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: „12.000", песа на 3 дії Бруна Франка.

Один з німецьких князів за часів Фридриха Великого постачає Англії війська, яке Англія висилає до Америки проти американців, що борються за незалежність. Дістає цей князь по 50 талярів за голову. Сам він — деспот, дивиться на вовобранців як на гарматне мясо.

Головна роля припадає у цій песі його секретареві, що вийшов з народу, але зєднав собі його беззастережне довіря. Приходить мент, коли душа його бунтується проти насильства: — два його брати теж продані до війська. Розумно і хитро вміє він використати своє становище щоб спаралізувати цю нелюдську експедицію. Як? На це варт поглянути.

Песа зі сильною суспільною ноткою і сильним драматичним нервом. Велика суспільна трагедія, введена до рямців сальонової песи. Сидите у фотелі, як і герої цієї песи, а маєте враження, що берете участь у боротьбі двох великих сил, за якими стоять армії й народи. Діяльоги про владу, нарід, силу та справедливість мають гостроту поєдинку на шпади. У короткій розмові маєте цілу характеристику англійської моралі й політики. Полєміка посла Фридриха Великого з князем, що хоче бунтуватись проти короля — справжня насолода.

Приходить мент, коли авдиторія, забуваючи про 1776. рік, здрігається. На сцені йде розмова про те, які то податки можна придумати, щоб придушити нарід. Самі „володарі" регочуться від своєї несамовитої вигадки: податок від мешкання, огородженого грунту, похорону. І представники XX-го віку на салі на мить відчувають сумнів щодо своєї культурної вищости.

Першорядна песа, дуже добре відограна.

м. р.

Дописи.

ГОРОДЕНКА.

„Вспулжице" в практиці. В нашому повіті сиплються на українські установи заборони за заборонами. Наведемо кілька для прикладу: заборонено господарський курс у Городенці, заборонено кооперативне свято у Вільхівці, счеркнено з програми кооперативного свята в Корневі похід і то церковний, заборонено „Свято Матері" в Городенці, заборонено вести навчання навіть системою девяток, дозволено на фестин у Тишківцях — у закритому мешканні, заборонено похід та академію під голим небом на кооперативному святі в Чернятині і накінець заборонено всякий передвиборчий рух. А все те в найновіших часах, коли у нас стільки говориться про „вспулжицє".

КОСТОПІЛЬЩИНА.

Чи місцеві робітники не потраплять такої роботи? В останньому році посилено працю й експльоатацію в каменоломах на Волині. В Івановій Долині (Костопільщина) працює ок. 2.000 робітників, у Берестовці ок. 5.000, в Клесові ок. 2.600 Але цікаво, що робітників до цих каменоломів спроваджують з інших частин Польщі, бо, мовляв, „тутешнє населення до таких робіт не надається". Дуже, значить, складна робота!.. А нам здається, що при бажанні й місцеві робітники зовсім добре до тих робіт надавалисьби, а багато безробітних, вайних робочих рук, що є по наших селах, моглиб при цьому найти заробіток Треба тільки тим, що цією справою відають, цього хотіти. Камінь вивозять переважно до західних частин Польщі на будову доріг.

СПОРТ.

ПЕРШЕНСТВА КРАЮ ГРУПИ „СХІД" У СТАНИСЛАВОВІ.

Субота 13. X. СОКІЛ III — ПРОБІЙ (Городенка) 1:0 (1:0).

Гра назагал на низькому рівні. Сокіл III перемагав увесь час. В Пробою найкращий Яворський, переважно технічно й тактично високо заавансований. Суддював добре п. Назар зі Львова.

РОКСОЛЯНА (Рогатин) — СТРІЛА (Копичинці) 2:1 (1:1)

Стріла грала дуже добре, натомість Роксоляна слабше. Всеж таки Роксоляна перемогла, маючи більше вирівняну дружину. Суддював м-р Світний. Видців першого дня мало.

Неділя 14. X. ПРОБІЙ — СТРІЛА 6:2 (4:1).

За одну віч обі дружини змінилися не до пізнання. Пробій на ціле небо кращий, Стріла гірша. В Пробою найкращий Яворський, який був найсильніший гравцем на грищі з усіх чотирьох дружин. У Стрілі слабо грали оборона й напад.

РОКСОЛЯНА — СОКІЛ III 2:1 (1:0).

Роксоляна добула ворота в 4 хв. і 86 хв., Сокіл в 69 хв. з карного. В першій половині перевага Роксоляни, в другій гра більше вирівняна, і то на досить високому рівні. Роксоляна назагал вирівняна, має свою підпору в твердій обороні і стиленім воротарі. В Соколі добрий напад. Воротар завинив другі ворота. Суддя п. Назар. Видців ок. 200. По змаганнях дістали переможні китицю квітів від У. С. К-у. Добуття Роксоляною першенства Станиславівщини є великою несподіванкою, але при тім зовсім заслужене.

НОВИЙ СВІТОВИЙ РЕКОРД.

БЕРЛІН, 15. 10. ПАТ. Німецьке інформаційне бюро повідамляє з Токіо, що в Осака підчас легкоатлетичних змагань Валасевичівна устійнила новий світовий рекорд, бо 200 м. перебігла за 23,8 сек. Дотеперішній світовий рекорд Валасевичівної був 24,1 сек.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ВІДПРАВА ЮВИЛЕЮ ВІДКУПЛЕННЯ. Молитви для осягнення ювилейного відпусту (в старословянській і народній мові). До друку приладив о. Ісидор Луб ЧСВВ. Жовква 1934. Стор. 20, 16-о

ПРОВІДНИК ДО УКРАЇНСЬКИХ ФІРМ ТА ІНСТИТУЦІЙ В КРАЮ І ЗАКОРДОНОМ Ч. І. на 1934 рік. Виходить щороку 1-го червня під ред. Івана Шведа. Накладом Вид-ва „Українська Реклама". Львів, 1934. Стор. 192 Форм. 8-о